

Jan van Os is begonnen in de praktijk, in Gramsbergen: een gemengde praktijk in een gedeelte van Nederland met zeer welvarende boerenbedrijven, maar ook met bedrijven op de armoedegrens. “Het was een goede, mooie tijd maar na tien jaar begon de uitdaging af te nemen door de toenemende routine.” Juist in die tijd diende zich een nieuwe wetenschappelijke uitdaging voor Jan aan bij Gist-Brocades.

Tekst **Andries van Foreest** en **Ko Minderhoud** Commissie Senioren

Jan van Os, een muzikale dierenarts met visie

Dr. J.L. (Jan) van Os studeerde af in 1957. Voordien woonde hij in het Gooi en daar maakte hij als kleinzoon van een Erfgooier kennis met natuur en boerderijen. Na het gymnasium twijfelde Jan tussen de studies natuurkunde en diergeneeskunde. “Deze relatie komt meer voor”, aldus Jan. “Inventief zijn, gekke ideeën krijgen en goed kunnen analyseren zijn mogelijk overeenkomstige beelden als het gaat om natuurkunde of diergeneeskunde.” Het werd diergeneeskunde, maar Jan wist al vrij snel dat hij wel de praktijk wilde leren kennen, doch dat hij daarna zeker wat anders zou doen: onderzoek en wetenschap.

Besturen begon al in de praktijk: Jan werd voorzitter van de afdeling Overijssel, organiseerde een zeer geslaagde lustrumviering, werd voorzitter van de Groep Practici Grote Huisdieren, nam daarbij deel aan het opzetten van een raamwerk voor het Pensioenfonds Dierenartsen en was medeoprichter van de AUV. Doel van deze Coöperatie en bijbehorende revenuen was sterker te staan naast de KNMvD tegen allen die het toen al op de apotheek van de dierenarts hadden gemunt.

De industrie

“Door een collega, met wie ik samen had gezeten in een cabaret voor een DSK-Lustrum, werd ik gevraagd om te komen

werken bij Gist-Brocades”, vertelt Jan. “Het was het juiste moment. Afscheid nemen van de praktijk en het verhuizen naar Den Haag lukte goed. De kinderen waren ook toe aan een middelbare schoolopleiding. Een nieuwe uitdaging.”

Het bedrijf Brocades begon in de negentiende eeuw in Meppel en ont-

werden enzymen geproduceerd. Uit één van de nevenproducten van de enzymproductie ontwikkelde Jan mede de ‘prikpil’ voor de hond (R/Delvosteron). “Mijn promotie in 1982, getiteld *Oestrus control in the bitch with proligestone*, was het resultaat van deze ontwikkeling.” Daarnaast werd de Delvotest ontwikkeld voor het

Slechts met veel aarzeling kwam het gebruik van computers in dierenartsenpraktijken van de grond

plooiden zich langzaam maar zeker tot een farmaceutische groothandel. In 1967 fuseerde het bedrijf met de Delftse Koninklijke Nederlandsche Gist- en Spiritusfabriek tot de Koninklijke Gist-Brocades NV. Iedere dierenartsenpraktijk van na de Tweede Wereldoorlog kende Brocades en bestelde de producten van deze groothandel, als diergeneesmiddelenleverancier de voorloper van de AUV. “De Gistfabriek begon vlak na de oorlog met de penicillineproductie”, legt Van Os uit. “Ook het antischimmelpreparaat natamycine werd daar ontwikkeld en er

aantonen van penicilline in melk, nog steeds de mondiale standaardtest.

Van Os: “Mijn allergrootste project was het ‘wondermiddel’ fytase: een enzym dat wordt toegevoegd aan het voer van varkens en kippen waardoor fosfaat overbodig wordt en dus de hoeveelheid fosfaat in de mest en in het milieu afneemt. Het wordt momenteel aan ongeveer 80.000 mengvoederbedrijven verkocht.”

Op naar de moderne tijd

Jan van Os raakte bij Gist-Brocades geïnteresseerd in de computer en na zijn

Jan van Os hield al vroeg lezingen over computers voor dierenartsen.

pensionering in het internet en het ontwikkelen van websites. Al in 1979 hield hij op het jaarcongres van de KNMvD een lezing over 'Dierenartsen en computers'. "Ik stond daarmee aan de wieg van de computers en was daar positief over." De kleine ondernemer, dus ook de dierenarts, zag er toen echter het nut nog niet van in en slechts met veel aarzeling kwam het gebruik van computers destijds van de grond. Nu is het ondenkbaar zonder computers praktisch te voeren. Jan: "De KNMvD liep op dit gebied vaak achter en had weinig belangstelling. Ik heb erg veel energie in de bouw van websites gestopt. Ook bij de AUV heb ik veel bijgedragen aan het opzetten van de website. Vooral in die periode zochten ze mij vaak op als er iets moest worden geregeld of bijgestuurd." Deze en al zijn andere diergeneeskundige activiteiten werden door de KNMvD ge-

waardeerd met de benoeming tot Lid van Verdienste van de KNMvD.

Jan van Os heeft altijd een zeer brede belangstelling gehad. Zo was hij na zijn pensionering lid van een Instituut dat was voortgekomen uit de Club van Rome. In die tijd verscheen een publicatie met de titel *Our Stolen Future*. Hierin werd gewezen op de gevaren van 'Hormonal Disruptors', milieuverontreinigers met een hormonale werking. De vruchtbaarheid van de mens zou hierdoor worden aangetast, wat leidde tot de krantenkop: 'Menselijk zaad holt achteruit!'. Op advies van Jan heeft Holland Genetics toen 750.000 runderejaculaten onderzocht. Er werd geen enkele achteruitgang aangetroffen.

Pensioen

Op de middelbare school speelde Jan accordeon, maar tijdens zijn studententijd

begon hij te spelen op het cimbaal in de Utrechtsche Studenten Zigeuner Kapel Tzigane. Nog steeds treedt hij met zijn cimbaal bij diverse gelegenheden op. Met plezier kijkt hij verder terug op de lange tijd dat hij voorzitter van de Codecommissie van de KNMvD was. "Een boeiende ervaring!" Het dierenwelzijn heeft nog steeds zijn aandacht en hij vindt dat de KNMvD dat onderwerp goed heeft opgepakt. "In het verleden was de Maatschappij soms te defensief in haar beleid." Hij blijft de activiteiten van de Seniodierenartsen actief volgen en bezoekt de bijeenkomsten trouw. Ook al gaan de jaren tellen, hij heeft zijn brede belangstelling en zijn energie zeker niet verloren.